

ARBETSMILJÖ
VERKET

Dags att bygga eller renovera villa

Du har ett ansvar för arbetsmiljön!

Till dig som ska bygga eller renovera villa

Inom kort ska du påbörja ditt bygge. Innan du startar vill vi påminna dig om att du har ett ansvar för arbetsmiljön för dem som arbetar åt dig. Förmodligen måste du också göra en arbetsmiljöplan eller se till att någon annan, till exempel byggfirman, gör den åt dig. Det ska du nämligen göra om bygget innebär vissa risker. Att inte ha någon arbetsmiljöplan kan medföra böter för dig.

Arbetsmiljöplan

Enligt 10 § i våra föreskrifter (AFS 1999:3) om byggnads- och anläggningsarbete ansvarar du som byggherre (dvs. fastighetsägare som beställer arbeten) för att det upprättas en arbetsmiljöplan. Det ska du göra om bland annat något av nedanstående arbeten med särskild risk förekommer under byggtiden. Den fullständiga förteckningen på arbeten med särskild risk finns i 11 § i föreskrifterna.

- Risk för att falla när nivåskillnaden är på två meter eller mer, t.ex. takarbete.
- Risk för personskador till följd av ras i schakter (om djupet är mer än 1,5 m finns det oftast sådan risk).
- Kemiska risker, t.ex. asbest, epoxi, isocyanater (fogsikum), lösningsmedelsbaserad färg.
- Biologiska risker, t.ex. mögel i rivningsmaterial.
- Arbete i närheten av högspänningsledning.
- Drunkningsrisk.

- Sprängning.
- Montering och demontering av tunga byggelement.
- Rivning av bärande konstruktioner eller där det finns hälsofarliga ämnen (t.ex. asbest).

Av arbetsmiljöplanen ska det gå att se vilka arbeten med särskild risk som kommer att vara aktuella under ditt byggprojekt och vad som ska göras för att minimera riskerna. Varje bygge är unikt, därför måste också arbetsmiljöplanen vara det.

Ett tips är att i god tid innan bygget startar diskutera de olika särskilda riskerna med den entreprenör (företagare) du anlitar och komma överens om vilka åtgärder som ska genomföras för att göra riskerna så små som möjligt. Kom ihåg: Det juridiska ansvaret är ditt för att arbetsmiljöplanen upprättas av dig eller någon annan. Ansvaret innebär också att det är du som ska se till att arbetsmiljöplanen finns senast innan bygget sätts igång.

Skyddsarbetet ska samordnas

Är flera entreprenörer (företag) samtidigt sysselsatta på arbetsplatsen gäller bestämmelserna i arbetsmiljölagen och föreskrifternas krav på samordningsansvar. Det är du som byggherre som är samordningsansvarig. I detta ansvar ingår att organisera en gemensam skyddsverksamhet på bygget. Samordningsansvaret beskrivs i vår broschyr "Samordningsansvaret för arbetsmiljön" (ADI 203).

Samordningsansvaret går att överlåta till något av entreprenadföretagen vid bygget. Av arbetsmiljöplanen bör framgå vilket av företagen som du har överlåtit samordningsansvaret till och vilken person i detta företag som har hand om samordningsfrågorna på platsen.

I samordningsansvaret ingår att se till att arbetsmiljöplanen hålls uppdaterad under byggtiden. I detta ansvar ingår även att se till att arbetsmiljöplanen finns tillgänglig på arbetsplatsen tills bygget har slutförts.

Exempel på arbetsmiljöplan

Hur du utformar din arbetsmiljöplan är upp till dig, så länge du får med alla uppgifter. På baksidan av denna broschyr hittar du ett exempel på hur en arbetsmiljöplan kan se ut.

På www.ampguiden.net får du fler tips om hur man gör en arbetsmiljöplan. Där finns också en färdig mall som du kan använda.

Underhåll, ombyggnad och reparation

Alla slags ingrepp i byggnaden räknas som byggnads- och anläggningsarbete. Det innebär att bestämmelserna om arbetsmiljöplan och samordningsansvar gäller även när byggnaden underhålls och repareras.

Markarbeten

Glöm inte bort att bestämmelserna om arbetsmiljöplan och samordningsansvar även gäller om du ska ha markarbeten utförda.

Mer information

Mer information finns på vår webbplats www.av.se. Här hittar du det mesta om arbetsmiljö inklusive gratisbroschyrer, arbetsmiljölagen och alla föreskrifter i senaste version, färdiga att ladda hem. Vill du beställa material kan du också ringa vår publikationsservice, **tel 08-730 97 00**.

Självklart är du dessutom välkommen att ringa oss om du har några frågor. Vårt telefonnummer är **08-730 90 00**. Begär att få tala med Arbetsmiljöverkets distrikt i det län där du ska bygga.

Exempel på hur en arbetsmiljöplan kan se ut:

Projekt	Nybyggnad av 1,5 plans hus med källare på Fastigheten XX, YY kommun
Byggherre	Namn och telefonnummer
Byggtreprenör	Namn och telefonnummer
Samordningsansvarigt företag	Namn och telefonnummer
Person som sköter samordningsfrågorna	Namn och telefonnummer
Skyddsombud (om någon är utsedd)	Namn
Förstahjälpenkunnig	Namn
Skyddsron d	Hur ofta
Skyddsregler	Regler som beställaren vill att byggtreprenören följer. Hänvisning kan också ske till byggtreprenörens "arbetsmiljöregler", vilka då ska bifogas arbetsmiljöplanen.

RISKARBETEN

Risk att falla när det är en fallhöjd på mer än 2 m:

Fasadarbeten och takarbeten: Ställning (bredd 0,6 m) med tvåledigt räcke och fotlist. Ställningens monteringsanvisning ska följas. Tillträdesled: trappsteg eller tillfällig trappa. Trapphål på första och andra våning ska omges av räcke. Tillfällig trappa ska vara tillträdesled mellan våningsplan. Vid väggmontage på bottenbjälklaget läggs skivor på golvreglarna för att förhindra fall mellan dessa. (OBS! Vippände måste undvikas.)

Djupa schakter (djup mer än 1,5 m): Utred om rasrisk finns. Kontakta eventuellt geotekniker som även kan föreslå åtgärder.

Kemiska risker: Fogskum, som innehåller isocyanater: Företag med behörig (utbildad och hälsoundersökt) personal med "skydds- och hanteringsföreskrifter" ska utföra arbetet.

(Tillämpa helst ofarlig drevning).

Sprängning: Anlita branschslutet företag med sprängstillstånd och entreprenadförsäkring. (Branschslutningen anges t.ex. i telefonkatalogen.)

Montering och demontering av tunga byggelement: Plan för montering ska upprättas innan monteringen påbörjas. (Vid köp av färdigt tillverkad byggnad bör tillverkaren svara för montageplanen, kontrollera vid köpet).

Av montageplanen bör framgå:

- hur elementen ska hanteras
- ordningsföljd vid montage
- tillfälliga stagningar under monteringen
- eliminering av fallrisken samt tillträde till det ställe där monteringen ska ske, se "Fallrisk" ovan
- avgränsning av arbetsområdet
- användning av skyddshjälm under monteringen
- lyftredskapen CE-märkta och med angiven maxlast.

Ort och datum:

Namnunderskrift, byggherre
(Frivillig)

Namnunderskrift, entreprenör
(Frivillig)

